

Mängimise piirangu seadmine kui sekkumine probleemse mängurluse korral

Allikas: Gainsbury, S.M (2013) Review of Self-exclusion from Gambling Venues as an Intervention for Problem Gambling. *Journal of Gambling Studies*, 30: 229-251

Ehkki enamik inimestest mängib hasartmänge harva ega kuluta seda tehes rohkem kui nad endale lubada saavad, on probleemne ja patoloogiline hasartmängimine rahvastiku tervises olulised teemad, puudutades 1-4% täiskasvanutest.

Probleemsetel mänguritel endil on väga raske pidada kinni endale seatud piiridest, mistõttu peaks valitsus tagama ressursid mängurite abistamiseks. Ehkki hasartmängutööstus võib endale ise võtta vastutuse pakkuda sobivaid sekkumisi kahju minimeerimiseks, on valitsuse regulatsioonid vajalikud, et tagada nende sekkumiste efektiivsus, võimaldada asutustel neid täide viia ning rakendada karistusi asutustele ja indiviididele, kes kokkulepitud norme ei täida. **Üks selliseid regulatsioone on mängimise piirangu seadmise võimaldamine.**

Endale mängupiirangu seadmine tähendab, et probleemsed mängurid, kes soovivad mängimisest hoiduda, tõkestavad endal vabatahtlikult sissepääsu ühte või enamasse hasartmänguasutusse. Formaalse mängupiirangu registreerimisel nõustub indiidid sellega, et personalil on õigus keelata talle sissepääs asutusse. Mängimise piirangu periood võib kesta 6 kuust eluajani ning piirangut rikkudes võidakse rakendada indiviidile karistus. Mängupiirangu seadmise programmid on peamised hasartmängutööstuses kasutusel olevad kahju minimeerimise strateegiad, mille eesmärk on aidata probleemsetel mänguritel oma mängimist piirata või lõpetada.

Mängur, kes seab endale mängupiirangu, võtab endale teatud kohustused ning loobub teatud õigustest. Näiteks:

- Nõustub kokkulepitud asutustes mitte mängima või sinna üldse mitte sisenema.
- Annab kokkulepitud asutuste personalile õiguse takistada talle seal viibimine või sissepääs.
- Annab õiguse endast tehtud fotode ja isikliku informatsiooni levitamiseks kokkulepitud asutustesse ning fotode väljapanekuks asutustes.
- Loobub õigusest kokkulepitud asutused, nende personal ning programmi administraator rünnaku või laimu tõttu kohtusse kaevata.

- Tunnistab oma isiklikku vastutust kokkulepitud asutustest eemale hoida.
- Tunnistab, et kokkulepitud asutustele ei tulene kokkuleppest mingit seaduslikku kohustust.

Enamasti rakendavad mängupiirangust tulenevaid sekkumisi ellu hasartmänguasutuste turvatöötajad.

Hinnates rahvusvaheliselt mängupiirangu seadmise programme, ilmneb, et enamikule osalejatest on need programmid kasulikud. Osalejad raporteerivad vähenenud kulutusi mängimisele ja paranenud rahalisi olusid; mängimise sageduse ja selleks kulunud aja vähenemist; probleemse mängimise tõsiduse ja sellest tulenevate negatiivsete tagajärgede vähenemist; mängurlusega seotud psühholoogiliste raskuste nagu ärevus ja depressioon vähenemist; ning tajutud kontrolli suurenemist olukorra üle. Mängupiirangu seadmine võib olla efektiivne isegi, kui seda täide ei viida, sest võimaldab probleemsetel mänguritel ennast avalikult mängimise lõpetamisele pühendada. Mõnede mängurite jaoks on potentsiaalne häbi, mis kaasneks kokkuleppe rikkumisega, suureks motivaatoriks. Samas võib mängupiirangu programmide positiivne mõju osaliselt tuleneda ka sellest, et mängurid, kes selle sammu astuvad, on oma probleemist teadlikumad ning valmis seda adresseerima.

Kõnesolevad programmid vajavad arendamist ja täiendamist, et tulemusi veelgi parandada ning suurendada inimeste arvu, kes programme kasutavad. Hetkel ongi üks peamisi puudujääke see, et enamik mängureid programmi ei kasuta. See osutab vajadusele mängupiirangu seadmise protsess lihtsamaks ja kättesaadavamaks teha.

Teine oluline probleem on see, et üsna sageli ei suudeta hasartmänguasutustes tuvastada isikuid, kellele on seatud mängupiirang, misjuhul jääb piirangust üleastumine märkamata ja tagajärgedeta. Nende isikute identifitseerimine fotode abil on asutuste seisukohalt äärmiselt problemaatiline ülesanne.

Ning viimaks – paljud mängurid seavad endale piirangu vaid mõnedes kohtades ning jätkavad mängimist teistes.

Eelneva põhjal on tehtud järgnevad soovitused, kuidas mängimise piirangu seadmise programme täiustada:

- Selge informatsioon programmide kohta ning nende reklaamimine. Näiteks tasub vältida liiga keerulist juriidilist keelt.
- Lepingut peaks olema võimalik sõlmida nii hasartmänguasutustes kui ka väljaspool, näiteks ravi- ja nõustamisasutustes ning juriidilistes asutustes. Registreerimisprotsess

peaks olema privaatne, lugupidav, lihtne ja kiire. Samuti peaks seda saama teha internetipõhiselt. Ühe korraga peaks olema võimalik panna piirang mitmele erinevale asutusele.

- Programmides peaks olema võimalik valida erinevate ajaperioodide vahel. Minimaalne aeg peaks olema 6 kuud.
- Asutused peaksid eemaldama piiranguga isikud meilinamekirjast ning vältima neile pakkumiste tegemist. See põhimõte peaks jätkuma ka piirangu lõppedes, välja arvatud juhul, kui isik on teinud vastupidise avalduse ning see on vastu võetud.
- On vajalik võimaldada ressursid mängurite abistamiseks oma probleemi üle suurema kontrolli saavutamisel, sealhulgas vajalik informatsioon, harimine ning nõustamisele või ravile suunamine. Kõik mängurid ei pruugi olla vastuvõtlikud professionaalsele abile ning sellisel juhul ei pruugi neile sellest ka kasu olla. Isikutele, kes vajaksid abi, kuid ei soovi näost-näku nõustamist, võiksid sobida internetipõhised lahendused ning eneseabi hõlmavad sekkumised.
- Asutused peaksid astuma aktiivseid samme, et identifitseerida ja eemaldada mängupiiranguga isikud, kes on tulnud mängima. Oleks mõistlik, et kõik hasartmänguasutuste külastajad peaksid näitama isikut tõendavat dokumenti. See võimaldaks piiranguga isikud automaatselt identifitseerida. Tegemist on levinud ja klientide poolt aktsepteeritud praktikaga mitmetes majandusharudes (nt alkoholimüük, lennundus).
- Enne, kui piiranguga isikul lubatakse taas hasartmänguasutustesse siseneda, peaks ta läbi tegema ennistamise protsessi. See protsess tuleks läbi viia väljaspool hasartmänguasutust, et mängupiiranguga isikud ei peaks neisse sisenema. Vajadusel peaks isikutel olema võimalik oma keeldu pikendada.
- Asutustel peaks olema efektiivne koolitusprogramm kõikidele personali liikmetele, kellel on programmis roll, mis tutvustab muuhulgas seda, kuidas probleemset mängurit ära tunda ning kuidas järgida kõiki programmi komponente.
- Mängupiirangu seadmise programmid peaksid olema jälgimise ja hindamise all, et tagada nende efektiivsus ning kahjutus. Oleks vajalik kujundada süstemaatiline protsess hindamise läbiviimiseks.